

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Contractus in specie secundum rubricarum ordinem
exponens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

§. I. Quid sit Feudum? Quæ ejus origo? Et quanta ejus varietas?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63816)

pendio referemus, infimul annotaturi, quis ejus usus in foro Canonico obtineat.

§. I.

Quid sit Feudum? Quæ ejus origo? Et quanta ejus varietas?

SUMMARI A.

1. Feudi etymologia à fide. 2. Trifariam accipitur. 3. Hic principaliter spectatur in ratione Contractus. 4. Definitio Contractus feudalis explanatur. 5. Quomodo feudum differat à Contractibus aliis affinibus, remissivè. 6. Originem feudorum alii à Clientelis Romanorum. 7. Alii à Longobardis petunt, sed utraque opinio rejicitur, & Germanorum moribus deberi ostenditur. 8. Alius juris gentium esse dicit. 9. 10. Quæ initia, qui progressus feudorum Ecclesiasticorum activè talium, sive, ubi Ecclesia spectatur ut domina? 11. Quando Ecclesia coeperit esse Vasalla? 12. Feudum primaria divisione dividitur in proprium, & improprium, utraque species in substantialibus convenit, differt autem in naturalibus, utraque quæ sint, exponitur. 13. Feudum est vel novum, vel antiquum. 14. Aliud Ecclesiasticum, aliud Seculare. 15. Feudum Ecclesiasticum in Jure feudali specialiter est privilegiatum. 16. Est rursus aliud Nobile, aliud ignobile. 17. Et illud vel Regale, vel non Regale. 18. Feudum iterum abitur in ligium, & non ligium. 19. De feudi improprii speciebus remissivè. 20. Quid feudum hereditarium? ex pacto, & providentia? Quid mixtum? 21. Quid feudum scemineum? 22. An scemina in feudo pro masculis, & sceminis concessa, semel à masculo exclusa semper maneat exclusa? affirmantium. 23. Et negantium fundamenta referuntur. 24. Et respondetur prioribus. 25. Nos affirmantium Sententiam veriore, negantium equiore censemus, cujus equitatis aliqua motiva proponuntur. 26. Scemina feudo semel adepti per nativitatem masculi supervenientem non repellitur.

HÆc vox Feudum obscuros omnino natales habet, ejusque etymologia tam dubia est, ut judicio Illustr. & Clariss. D.D. de Herz in Element. Jurisprud. feud. cap. 2. §. 1. n. 1. desperatum negotium suscipiat, qui in eam inquirere parat. Ut aliquam tamen lucem his tenebris affundamus, dicimus, feudum à fide, vel fidelitate derivari; sicut enim fides (quod idem est, ac dictorum, Conventorumque con-

stantia & veritas) juxta stoicos, ut ait Cicero, inde appellata est, quia fit, quod dictum est, ita feudum à fide, sive fidelitate originationem suam ducere perhibetur tit. 3. in fin. feud. 2. Et nos latius in definitione exponemus.

Feudum tripliciter accipi potest I. pro re ipsa in feudum concessa, germanicè das Leben-Gut. 1. Feud. 4. 2. Feud. 25. & 26. §. 1. II. Pro jure reali, quod Vasallus in re feudali obtinet 2.

2. Feud. 1. § 33. & vocatur die *Lebens-Gerechtigkeit*. III. Pro conventione, qua feudum constituitur 2. Feud. 33.

3. *Lebens-Contract*. In qua ultima acceptione feudum describo cum laudato Illustr. D. D. de Herz cit. cap. §. 2. num. 4. quod sit *Contractus consensualis nominatus, bilateralis, bonæ fidei, de re immobili, vel equipollenti cum dominio utili sub promissione fidelitatis, in alterum transferenda*.

4. Dicitur I. *Contractus*, cui non obstat, quod tit. 23. Feud. 2. vocetur *benevolentium*, quod ex *benevolentia datur*, nam ratio *benevolentium* adhuc salvatur, tamen si Vasallus ad certa servitia præstanda obligetur, aut etiam feudum oblato pretio comparet, tum quod invitus feudum recipere non teneatur, tum, quod feudum refutare valeat, si onerosum arbitretur propter servitia fructum excedentia tit. 38. Feud. 2. tum quod minus justo pretio, aut saltem minus quam ex affectu privato res in feudum concessa æstimari soleat, sicque feudo per Contractum constituto tota definitio beneficii, quam tradidit Seneca, & refertur tit. 23. Feud. 2. convenit.

Dicitur II. *Consensualis*, quia investitura, ut ad complementum hujus contractus desideretur, ad hoc, ut *ius in re* transferatur in vasallum, veluti *traditio* hoc intuitu in *emptione venditione* requiritur, ejus tamen substantiam non ingreditur. Clariss. P. Böckhn ad h. t. num. 3.

Dicitur III. *Nominatus, bonæ fidei*. Nominatum voco, quia habet à consuetudine generali elegans nomen, per quod distinguitur à reliquis contractuum, & consuetudinum speciebus. Fortè existimas, melius contractibus

innominatis accenseri, eo, quod vasallo refutando liceat pœnitere? falleris, nam in contractu innominato tunc demum pœnitentiæ locus est, quando contractus ex una solum parte adimpletus est, in Feudo verò conventionem utrinque jam consummata renunciatio- ni locus est. Præterea contractus hic non regulatur secundum naturam contractuum, qui sunt juris scripti, cum totum suum esse habeat ex jure singulari non scripto. Rosenthal, & alii judicant, hunc contractum esse *stricti juris*, verum, nisi à receptis regulis in materia contractuum recedere velimus, non apparet, quomodo his authoribus assentiamur, cum æquè in Feudo, ac aliis contractibus mutua præstationes, aut obligationes interveniant, quæ faciunt, ut contractus *bonæ fidei* esse dicatur.

Dicitur IV. *De re immobili, vel equipollenti*. Res equidem *mobiles*, quia ex illis fructus sine *directi* domini consumptione percipi non possunt, ideo nec in Feudo verè conceduntur.

Dicitur V. *Cum dominio utili sub promissione fidelitatis* per quas particulas convenientia, & simul differentia ab *emphyteusi* indigitatur, dum utrobique dominium *utile* transfertur, *vasallus* verò insuper ad fidelitatem, & obsequia domino *directo* præstanda obligetur, ad quæ non tenetur *emphyteuta*. Unde causa finalis Feudi est fides, & obsequium vasalli quasi compensationis jure domino præstandum, quo etiam nomine juramentum fidelitatis exigi solet, Tit. 4. § 2. seqq. Feud. 2. & siquidem certum, ac determinatum obsequium promittitur, ad illud, & non aliud obligatur vasallus, si indeterminatum, tunc tenetur præstare *consilium*

filium, auxilium, & ea, quæ *d. Tit. 5. 6.* § 7. continentur, & ad sex præcipuè documenta revocantur, & *cit. Tit. 6.* specialiter memoriæ vassalli commendantur, nempe *incolume, tutum, honestum, utile, facile, possibile*, quod ibidem & *Tit. seq.* pluribus explicatur, circa quæ tamen ad locorum consuetudines recurrendum monent DD. Prout etiam dictum juramentum tam essentialè non est, quin ex pacto speciali, vel si dominus simplici promissione, aut præsumptione fidelitatis contentus esse velit, illud remittere possit. *Tit. 3. §. nulla Feud. 2.*

5 Quomodo *Feudum* differat ab aliis contractibus eidem multum affinibus, ut ab *usufructu, emphyteusi, contractu, censitico, libellario*, à bonis *solidorum*, à *precariis*, contractu *superficiario, fidei-commisso, majoratu, & primogenitura.* Accuratè discutit Clariss. D.D. de Herz *cit. cap. 2. §. 4. per tot.*

6 Originem *Feudorum* dubiam & obscuram facit opinionum varietas, quàm authores in jura *Feudorum* commentantes fovent, & propugnant. Sunt, qui eorum originem à moribus Romanorum arcessunt, hi quippe Belliduces suos, nec non gregarium quoque militem ob strenuè navatam in bello operam compensationis, & præmii locò prædiis donabant. Verùm hæc derivatio non placet Bœhmero, quia prædia hæc, ait §. 3. veteranis assignata in *dominium eorum*, jure quodammodo *hereditario* transibant in compensationem præstitæ virtutis, & maxime illis, qui militia functi erant, concedebantur: non pro præstando imposterum servitio, sed pro jam præstito: ast verò *Feuda* primitus non *jure hereditario*,

sed magis *precariò* vassallis dabantur: in horum dominio non erant, quin potius disertè *proprietati* domini concedentis attribuebantur. In *re* ergò, & *nomine*, inquit, aliquam convenientiam deprehendo, identitatem tamen rei haud animadverto. Hanc analogicam convenientiam, nec propinquorem admittit sæpe jam laudatus Illustr. D.D. de Herz *cap. 1. part. 1. §. 1. n. 5.* Videatur etiam Stephanus Forcatulus *Comment. in Feud. Jur. cap. 1. num. 4.*

7 Alii *Feudorum* initia *Longobardis* tribuunt, qui in Italia rerum potiti sub regibus, quos XX. successivè habuerunt, sceptrum adversus æmulos ducentis plùs minùs annis fortiter defenderunt. Sed nec isti apud sagaciores antiquitatum urinatores fidem inveniunt. Nam Gerardus Niger, qui erat primus *Feudorum* interpres (ut advertit Gonzalez *ad cap. 2. h. t. num. 8.*) natione *Longobardus*, jus *Feudorum* antiquissimum esse testatur. Rectiùs ergò alii *Feudorum* originem à Francorum moribus repetunt, ut perhibet Natalis Alexander *Histor. Eccles. Tom. 7. Sacul. 13. dissert. 8. art. 3.* Hi terras Marte suo occupatas in *Feudum* concedebant, ad onus recognitionis, juramenti fidelitatis, & cæterorum onerum militarium pro modo reddituum *Feudi*, & ad onus renovationis investituræ, certorumque commodorum, mutatione vassalli contingente, cum exceptione mutationis in linea directâ, & quandoque sine ea exceptione. Hæc Natalis Alexander. Videatur etiam Clariss. D.D. de Herz *cit. cap. 1. §. 2. per tot. & Bœhmerus ad h. t. §. 4. Gonz. ad cap. 2. h. t. n. 8.*

8 Stephanus Forcatulus acuti ingenii, & multigenæ eruditionis scriptor in
Com-

Commentario in Feudorum Jura cap. 1. num. 10. Jus Feudale originaliter esse *juris gentium*, adeoque nulli genti præ altera inventionis gloriam deberi contendit. Sicut enim bella, inquit, huic juri debentur, ita ex eodem jure fluere, ut in bello benè meritis decernantur præmia, & ut impofterum ad arma pro patria gerenda homines accendantur, Feuda constituta sint, postquam præmiis ad virtutem quilibet inflammatur *l. 1. ff. de J. & J.* quod deinde à variis gentium moribus testatum facit. Longiorem in investiganda juris Feudalis origine moram necere nolumus, abundet (per nos licet) quisque in suo sensu. Illud certum, & indubitatum est, quod hodie præ jure Feudali *Saxonico*, & *Alemannico* utamur jure *Longobardico*. Vid. *Tit. 10. Feud. 1. & Tit. 1. Feud. 2.* Clariss. D. P. Böckhn *h. t. num. 1.* & Illust. D. D. de Herz *cit. cap. §. 2. & 3.* ubi de collectoribus hujus juris, & de ejus usu prolixius discurret.

9 Alia jam quæstio superest enodanda, unde sua primordia trahant *Feuda Ecclesiastica*? Potest autem hæc quæstio institui de Ecclesia, vel ut est *Feudorum domina*, vel ut *vasalla*. In priori acceptione si *Feuda Ecclesiastica* considerentur, primam illis occasionem dedisse hostiles irruptiones, scribit Bœhmerus *hic §. 6.* quæ temporibus *Caroli Martelli* republicam graviter afflixerant, quibus retundendis Reges, & Principes, qui ea tempestate liberrimam de Ecclesiis, earumque bonis disponendi facultatem sibi sumpserant, Ecclesiæ bona militibus in præmium præstitæ virtutis dederunt, ipsæque *Carolus Martellus* primus fuit, qui *decimas* militibus

distribuit, æquum existimantes, ut, sicut Clerici fruere publicæ defensione, etiam ad militiam eo nomine institutam aliquid conferrent, quæ ratio in *Capitul. Caroli M. & Ludovici pii l. 5. cap. 3.* apud Baluzium *Tom. 1. Capitul. pag. 826.* traditur, teste eodem Bœhmero. Verùm cum id ægre ferret Ecclesia, ut sua bona, etiam citra necessitatem publicam à Laicis in beneficium tenerentur, Episcopi omnem moverunt lapidem apud Reges, ut hæc bona, quæ beneficiario jure Laicis possidenda temerè concesserant, Ecclesiæ postliminio restituerentur. Querelas, quas super hac iniqua usurpatione ad *Carolus Calvum* Patres *Concilii Vernensis II.* detulerunt, *Leges Tom. 9. Concil. Edit. Venet. pag. 951. & seq.* & apud Bœhmerum *§. 8. h. t.* Ab initio quidem Ecclesia ad iteratas factas instantias eatenus votorum compos facta est, ut bona Laicis rursus eriperentur, ipsi tamen Ecclesiæ non alio, quam *beneficiario jure*, & sub *Vassalagii* onere fruenda concederentur. Post longas tandem moras id demum consecuta est Ecclesia, ut Reges, & Principes omni jure & dispositione circa bona Ecclesiastica sese abdicarent, & illa in plenum Ecclesiæ dominium redire permetterent; cum vero ea tempestate Ecclesia æquè ac imperium frequentibus bellorum, motibus quateretur, factum est, ut Episcopi ejusmodi bona ad Ecclesiam reversa ipsis militantibus in Feudum dare cœperint, ut elucet *ex Tit. 5. Feud. 1.*

Aliam porrò originem Feudis Ecclesiasticis, in quibus Ecclesia, ut *domina* consideratur, dedisse creditur piorum fidelium oblatio, qui eo pacto sua bona in Ecclesiam transtulerunt, ut rur-

fus ab Ecclesia eadem sibi in Feudum possidere liceret; in quas leges Ecclesia non modo prompta voluntate concessit, sed insuper de bonis suis, duplum, aut quadruplum iis fructuario jure dedit sine injuria, aut querela ipsorum hæredum, quin potius magno illorum commodo, & emolumento, nam, cum malevoli quidam ad *Carolus Magnum* querelas detulissent, quod per similes parentum prodigas donationes eorum substantia penitus exhauriretur, ipsisque liberis, in quo ab intestato succederent, nihil superesset, sicque citra culpam suam ipso facto exhæredatos se viderent, Patres Concilii Turonensis III. jussu Caroli M. celebrati hanc calumniam sibi temerè impactam fuisse c. ult. his verbis palam fecerunt: *Diligenter tractare, & inquirere pariter cœpimus in conventu nostro, sicut pia Serenissimi Principis nostri nobis injunxit admonitio de illis hominibus, qui exhæredati esse dicuntur, si aliquis esset, qui nostris temporibus voluisset dicere, se à quolibet nostram illis privari rebus, quas pater ejus, aut mater, aut frater, vel aliquis propinquorum ad Ecclesias DEI dedisset, & in ejus nomine iterum precaria à Rectoribus Ecclesiarum acciperetur. Sed in eodem conventu nostro neminem reperimus, qui de hac re adversus nos conqueri voluisset. Nam penè nullus est, qui res suas ad Ecclesias donet, nisi de rebus Ecclesiasticis donet, aut tantum, quantum donavit, aut duplum, aut triplum usufructuario accipiat, & quibus ille tunc, vel quantis filiis, aut propinquis à Rectoribus impetraverit, post discessum ejus eadem conditione, qua ille tenebat, posteris ejus sibi vindicent. Hic usus, & hæc ratio apud nos usque modo de tali-*

bus tenebatur. Nam & nobis visum est, prædictis heredibus hanc dare optionem, ut, si voluissent traditiones parentum suorum consequi, de qua illi jam erant per legem exclusi, Rectoribus Ecclesiarum se commendarent, & hæreditatem illam in beneficium, unde se adjuvare, ac sustentare possent, acciperent. Hac declaratione facta nemo erat, qui Ecclesie ulterius insultare, aut parentum donationes in eam liberaliter factas iniquitatis arguere, aut cum injuria liberorum factas fuisse dicere auderet. Boehmerus tamen modum adhuc in scripto quarit, scribens §. 3. h. t. Concilium Turonense III. luculenter probat, simulque ostendit, liberos nonnunquam ab hæreditate parentum fuisse exclusos, ob nimias in Ecclesiam factas donationes, cuius rei iniquitatem quodammodo Patres ipsimet confessi sunt. Patres in Concilio fatentur, neminem fuisse repertum, qui sacras id genus donationes iniquitatis damnaret, aut per injuriam se exhæredatum esse conquereretur, & Boehmerus asserit, id luculenter ex dicto Concilio probari. Quid impudentius!

Jam etiam præstat inquirere, quantum donam Ecclesia Vasallagii legibus se subdicere cœperit? Boehmerus ejus originem corruptis Ecclesie moribus ascribit. *Paulatim mores Clericorum, inquit, §. 71. h. t. à veteri instituto deflexerunt, & tum per ambitionem quotidie invalescentem, tum etiam per abundantiam bonorum, quibus tandem intumescebant, adeo corrupti sunt, ut Ecclesiam in Ecclesia, Clericum in Clerico vix amplius deprehendere licuerit. Quid ergo mirum, si tandem quoque vasallagium subierit, & schema hujus mundi in totum ferè assumpserit. Huic suæ propositioni*

sitioni ut si lera faciat, aliorum scriptorum testimonia in suppetias vocat, & per complures §§. hoc argumentum prosequitur. Nos hic Bœhmerum non morabimur, meliora, & veriora *Ecclesie Vasalle* initia damus. Est ergo, ut Ecclesia tunc cœperit esse regibus Vasallio nexu obligata, cum amplissimis bonis, & Regalibus Regum munificentia fuerat dotata, quæ ea lege Ecclesie concessa sunt, ut vicissim illa Reges cum quadam subjectionis testificatione recognosceret, cujus initium ad tempora Clodovæi Regis refert Petrus de Marca in *Concord. Sacerdot. & Imper. lib. 8. cap. 19. num. 2.* Quanquam verò hæc subordinatio Ecclesie jura non vulneraret, utpote solius juris regii temporalis titulo exhibita, & ideo etiam talis permissio in Concilio *Lateranensi I.* facta est, ut constat ex *Constitutione Calisti II.* quæ incipit: *Omnipotenti, jus tamen alterum nimirum investiturarum, per hoc Ecclesia nunquam agnovit.* Sed de hoc jam nobis sermo non erit, scripsimus quædam de abusu harum *investiturarum* ad *tit. de Elect. §. 10.* prolixius de hoc argumento agit Eminentissimus Vincentius Petra *tom. 1. Comment. ad Constit. Apostol. pag. 412. & pluribus seqq.* Eminentiss. Cælestinus Stondrati in *Gallia Vindic. Dissert. 1. §. 1.* Detecta feudorum origine eorum varietatem ad juris trutinam jam lubet expendere.

12 Feudum igitur summa divisione in *proprium* sive *rectum*, & in *improprium*, sive *degenerans* abit. Utraque species in substantialibus convenit; sunt autem de substantia sive essentia feudi I. ut Vasallus habeat dominium *utile*, manente proprietate, sive dominio *directo*

penes dominum *seniorem* feudi. II. Ut constituatur in re *immobili*, aut æquipollenti. III. Sub lege *fidelitatis*, quæ Vasallo remitti nequit. In *naturalibus* autem & *accidentalibus* multum à se invicem discrepant, dum feudum *proprium* naturam, & proprietates feudi in omnibus retinet, *improprium* verò jam plus, jam minus à natura feudi recedit. *Naturalia* autem, sive proprietates feudi sunt sequentes I. juramenti præstatio. II. Obligatio ad servitia, eaque incerta. III. Investituræ post mortem domini renovatio. IV. Impotentia alienandi nisi cum consensu domini aut agnatorum. V. Exclusio foeminarum à successione in feudo. Contingit autem ejusmodi alteratio feudi, quando vel ex ipsa dispositione juris *feudalis*, vel pacto, & conventionem vel etiam statuto, aut locali consuetudine quiddam detrahitur. Salva si maneant feudi *naturalia*, & nonnisi quædam superaddantur, feudum *improprium* non faciunt. In dubio feudum præsumitur esse *proprium* *tit. 1. §. 3. feud. 1. tit. 2. §. 2. feud. 2.* adeò quidem, ut si in uno, vel altero naturam feudi deposuerit, in reliquis mordicus confectetur, *2. feud. 48.* ac secundum illam interpretandum sit. *Zafius Epitom. feud. part. 12. n. 12.*

Dividitur II. Feudum in *novum*, & *vetus*. *Novum* est, quod quis primò à concedente acquisivit, & initium habet ex persona investiti, nec successione ad eum pervenit; Unde si Titio per investituram conferatur feudum *novum*, isque decedat sine liberis, feudum ad dominum redibit, excluso fratre Titii. Sin verò filius, vel nepos Titii illud per successione[m] acquisivissent,

sent, feudum jam foret *antiquum*, & consequenter, si iste filius, vel nepos sine descendantibus decederet, relinqueret tamen *collaterales*, ab eodem Titio secum descendentes, ad illos devolveretur feudum excluso fratre Titii, cujus respectu feudum *novum* censetur. Textus est expressus in *tit. 11. feud. 2.* Feudum *vetus* dicitur, quod ab uno ex ascendentibus tanquam capite communis agnationis acquisitum per successionem in aliquem transfertur. Julius Clar. §. *Feudum Q. 8. n. 1.* & siquidem ab uno ex ascendentibus ultra quartum gradum obtentum est, propriè *antiquum*, sive *avutum* vocatur; sin verò à patre avo, proavo, vel abavo, adeoque non ultra quartum gradum acquisitum fuerit, *paternum* dicitur, in effectu tamen alterum ab altero non differt. *tit. 50. Feud. 2.*

14 Dividitur III. Feudum in *Ecclesiasticum*, & *Seculare*. Illud communiter DD. ab *objecto* specificari dicunt, nullo habito respectu vel concedentis, vel accipientis; unde, illa feuda, quæ habent Episcopi qua *Principes Imperii*, judicant esse feuda merè *Secularia*. *Arg. cap. 6. de for. compet.* ubi Pontifex feudum *Seculare* vocat, quod Clericus à domino sæculari possidet. Clar. D. P. Böckhn hic *num. 9.* talia feuda *Ecclesiasticis* merè talibus accenset, propter *dominium utile*, quod Ecclesia habet in ejusmodi rebus. Quòd si ergo aliæ res, bona & jura, maximè *realia*, & perpetua ad Ecclesiam pertinentia nomine *Ecclesiasticarum* rerum veniunt, quid vetat, res perpetuò Ecclesiæ in feudum concessas, & *dominium utile*, quod inde consequitur, rebus *Ecclesiasticis* accensere. Mihi sic videtur esse distinguen-

dum: si ejusmodi feuda secundum originariam, & primævam suam naturam, atque secundum ipsius Juris feudalis indolem considerentur, posse dici *Secularia*, quia ab initio talia bona erant bona Imperii merè *temporalia*, quæ deinde Ecclesiis in *Feudum* data, & Episcopopatibus juncta retinuerunt illam qualitatem, quæ alia feuda purè *temporalia* habent, ut scilicet super his alteri iudici, etiam Ecclesiastico, jurisdictio non competat, quam domino *directo*, quamquam is sit persona *Secularis*, & quod juramentum *fidelitatis* eidem præstari debeat. Et in hoc sensu bene verum est, quod *Episcopi, Abbates &c.* duplicem personam iustineant, & *Episcoporum, & Principum* aut aliorum *Statuum Imperii*. Nam ipsa Ecclesia ut scribit Böhmerus hic §. 22. hos respectus *Civiles* assumit, & eos Episcopis communicat: sin verò hæc feuda considerentur, prout substant *alienationi*, vel *prescriptioni*, iisdem favoribus gaudeant, quibus bona merè *Ecclesiastica*, & sic horum favorum intuitu feuda *Ecclesiastica* rectè indigitari possint.

Interim communiter notant AA. 15 quod feudum ab Ecclesia datum, & acceptum specialiter in jure feudali privilegiatum sit, & ab aliis feudis *Secularibus* in eo discrepet, quod in nova investitura feudi *Pares curiæ* non requirantur, consequenter neque ad illam probandam necessariò concurrant, quod contra obtinet in feudo *Seculari*. *tit. 26. feud. 1. princ.* Deinde & id singulare est in feudo *Ecclesiastico*, quod si illud obtentum à Rege, Principe, vel alio, mereatur *caducitatem*, non omnino amittatur, sed solum ad dies vitæ illius, qui *feloniam* commisit, eo enim mor-

mortuo Ecclesiæ rursus restituitur quia delictum Prælati non debet nocere successoribus, vel ipsi Ecclesiæ. *cap. 3. C. 16. Q. 6. 2. Feud. tit. 40.* P. Ægidius Ranbeck in *Sylva benefic. feudal. cap. 1. pag. 19. § 20.* P. König *b. t. n. 9.* Gonzalez ad *cap. 2. b. t. num. 11.* *Seculare* feudum illud audit, quod in rebus extra patrimonium Ecclesiæ constituitur, & de hoc majori ex parte *feudorum* libri differunt teste Zasius *part. 2. n. 7.*

16 Dividitur IV. Feudum in *Nobile*, & *ignobile*. 2. *Feud. 10. § 53.* Illud dicitur, quod ex potestate, & voluntate conferentis jura nobilitatis *personalia*, vel *realia* tribuit, vulgò *ein Ritter-Lehen*. Istud, cujus concessio ex defectu potestatis, vel voluntatis accipienti nobilitatem non confert, & vocatur *Burger-oder Bauern-Lehen*. P. König *b. t. num. 6.* Clariss. D. D. de Herz in *Element. Jurisprud. feud. cap. 3. §. 4. num. 40.* Aliter nonnihil hæc membra explicat Clariss. P. Böckhn *b. t. n. 7.*

17 *Nobile* rursus subdividitur in feudum *Regale*, & *non Regale*. *Regale* (germanicè *ein Sahren-Lehen*, vel etiam si loquamur de feudis, quæ Principes *Ecclesiastici* ab Imperatore recognoscunt, *ein Scepter-Lehen*) vocatur illud, ubi una cum territorio jus exercendi *Regalia* à Summo Principe conceditur. Talia feuda sunt *Ducatus*, *Marchionatus*, *Principatus*, *Comitatus*, *Baronatus*. *Non Regale* dicitur, ubi tam eminentis prærogativa Vasallis non confertur. Vultejus *de Feud. cap. 8. n. 18.* Zasius in *Epitom. feud. part. 5. n. 29.*

18 Dividitur V. In *Ligium*, & *non Ligium*. *Ligium* à *ligando* dictum Vasallum tam arctè obstringit domino, ut cum contra quemcunque alium, nullo

proprus excepto defendere teneatur. *Feud. 2. tit. 99.* *Non ligium* dicitur, quando uni fidelitatem ita debemus, ut tamen etiam alteri vel ex eadem, vel ex alia causa eandem præstare, adeoque plura similia feuda à diversis dominis recognoscere valeamus. *d. tit. 99. feud. 2.* Nota, quod feudum *ligium*, cum qualitates supra ordinariam feudi naturam habeat, non præsumatur, nisi per *investituram* expressè constet. Et quod à summis duntaxat Principibus dari, & ab uno tantum domino recognosci possit. In *non ligio* verò, si à diversis dominis simul & semel servitia ejusdem *Vasalli* exigantur, illa singulis exhibenda erunt, antiquiori quidem per ipsum Vasallum, alteri per substitutum, etsi mutuo sibi bella moverent. *Speculat. de Feud. §. 1. num. 26.* Hæc de feudo proprio.

Feudi *improprii* plurimæ sunt species, quas Zasius *part. ult. cit. epitom. feud.* enumerat. Ejusmodi sunt feudum *Camera*, *Cavena*, *Quardia*, *Castaldia*, *Soldata*, *Francum*, *emptum*, *fæmineum*, *hereditarium*, & *ex pacto*, sive *providentia*. Nos ex recensitis tres ultimas duntaxat species exponemus, reliquas explanatas lector reperiet, apud nostrates Magnif. P. König *num. 11. §. seqq.* Clariss. P. Böckhn hic *num. 5.* Illustr. D. D. de Herz *cit. cap. 3. §. 3. per tot.*

Igitur feudum *hereditarium*, *ein Erb-Lehen* dicitur illud, quod alicui pro se, & quibuscunque hæredibus, etiam extraneis simpliciter concessum est. Feudum *ex pacto*, & *providentia*, quod etiam *Gentilitium* dicitur, vulgò *Stammen-Lehen*, est, quod alicui pro se, & liberis suis datum, non facta

(A a)

hæ-

hæredum mentione, ad cuius successionem sufficit, ut quis sit filius, vel descendens à primo acquirente, etsi non hæres. Clarus *Q. 9. num. 3. Mixtum* ex his duabus speciebus conflatum illud audit, quod de utroque participat, ut, si, cui feudum concessum est *pro se, & suis filiis, & hæredibus*; ubi requiritur ad successionem, ut quis simul sit filius, & hæres, nam in tali casu non poterit filius hæreditatem paternam, quoad *allodialia* repudiare, & solum *feudum* obtinere, id quod tamen in feudo familiæ propriè dicto filio arbitrarium est. Textus in *tit. 45. feud. 2.* consulantur Clariss. Duumviri P. Ægidius Ranbeck in *Sylv. benef. feud. cap. 1. pag. 24. & 4. seqq.* & D. D. de Herz cit. *cap. 3. §. 3. n. 19.*

21 Feudum *fœmineum*, prout contra ponitur *masculino*, illud vocatur, quod fœmina primitus acquisivit. *Arg. tit. 30. & 50. feud. 2.* Quo etiam nomine illud feudum dignatur, ad quod fœminæ ex speciali pacto admittuntur, saltem in defectum masculorum *tit. 8. §. filia. & tit. 6. §. 1. feud. 1.* Quod verò fœminæ ad feuda non æque, ac mares admittantur, ideòque feudum *fœmineum* *improprium* dicatur, variæ causæ afferuntur, imprimis, quod beneficiū *feudi* (uti describitur *tit. 23. feud. 2.*) detur propter officium. *tit. 21. feud. 2.* Officium autem, sive servitium feudale dominis exhibere non possint fœminæ *tit. 36. feud. 2.* Deinde nec arma tractare, nec publicis rebus interesse ob sexus verecundiam *l. 2. §. 1. C. de his, qui ven. stat.* neque solida, ac constantia consilia dominis impertiri, multò minus secreta continere valeant. *l. 4. C. de Sponsal.*

Virile jam, idque satis acre certamen instituitur de hoc Feudali mulierum privilegio, dum quæritur, an fœmina in casu, quo Feudum alicui vasallo concessum est, pro se, & descendantibus *masculis, & fœminis*, semel exclusæ à masculino, semper exclusæ maneat? sit exemplum. Vasallus moriens relinquit filium, & filiam, decedit etiam filius sine liberis, quæritur jam, an filia possit admitti ad successionem? Illud quidem extra dubium est, si fœmina in principio fuerit in Feudo investita, & filias reliquerit, eas succedere *tit. 30. Feud. 2.* deficientibus scilicet masculis *Tit. 1. §. 3. Feud. 1.* Qui fœminas in proposita thesi perpetuò exclusas volunt, nituntur præcipuè *Tit. 6. §. 1. Feud. 1.* ubi expressè statuitur: *Si quis eo tenore Feudum acceperit, UT EJUS DESCENDENTES MASCULI, ET FOEMINÆ ILLUD HABERE POSSINT, relicto masculino, ULTERIUS fœmine non admittuntur.* Si autem ulterius non admittuntur, nunquam amplius admittuntur, ergò semper exclusæ manebunt. II. Est de primordiali natura Feudi, quod fœminæ, nisi ex pacto vocentur, non succedant, *Tit. 50. Feud. 2.* ergo hoc pactum est strictè interpretandum, ut scilicet filius semel existentibus filia amplius non succedat. *Tit. 8. §. ult. Feud. 1.* III. Faciunt paritatem à statuto municipalis, quo fœminæ à successione, stantibus masculis, simpliciter exclusæ, perpetuò exclusæ censentur: ergò idem in successione Feudali dicendum est. Et in hac sententiam abeunt præter quam plurimos, quos enumerat Fachinæus *lib. 7. cap. 45.* Bocer. *de Success. Feud. cap. 3. Q. 4.* Böch *Tract. Feud. cap. 7. rubr. de Suc-*

Sucess. n. 36. Schrader d. Feud. part. 7. cap. 4. n. 83. Gail. lib. 2. observ. 148.

23 Verum, quanquam adducta argumenta suo pondere non careant, contraria tamen sententia, si non plus probabilitatis, certè plus æquitatis habet. Defensores (ut paucos memorem) nacta est Vultejum *de Feud. lib. 1. cap. 9. n. 89. Carpzov. Jurisprud. for. part. 3. const. 28. Mynsinger cent. 5. observ. 74. n. 8. Obrecht Tract. de Feud. lib. 2. cap. 14. n. 49.* quam etiam jus Bavaricum *Land: Recht Tit. 12. art. 1.* amplectitur. Facit pro hac sententia *I. Tit. 17. Feud. 2.* ubi in favorem fœminarum sic statutum legitur: *Non patet locus fœminæ in Feudi successione, DONEC masculus superest ex eo, qui primus de hoc Feudo fuerit investitus:* ergo fœmina non perpetuò, sed tantum ad tempus, donec scilicet masculus reliquus sit, excludenda erit; cur enim fœminæ jus succedendi in investitura tributum absque legitima causa, jure Feudali expressa, denegetur, & propter masculum, qui semel extitit, non tamen amplius existit, à successione removeatur? & non potius aliis clarioribus juris Feudalis regulis insistatur, quod scilicet deficientibus masculis succedat fœmina. *Tit. 8. §. ult. Feud. 1. d. Tit. 17. §. seq. Feud. 2.* II. Dominus hoc casu legem apertius dicere potuisset: ergo interpretatio contra ipsum, & potius pro primo acquirente facienda est, qui non solis masculis, sed etiam in horum defectum fœminis providere voluisse censendus est, præsertim, cum æqua disparitatis ratio assignari vix possit, cur fœmina semel exclusa, quando scilicet tempore successionis masculo delatæ jam extitit, semper exclusa

esse debeat, quæ tamen admitteretur, si postea primum nata esset.

Quare hujus sententiæ propugna-²⁴tores ad opposita argumenta sic respondent, imprimis textum in *Tit. 6. §. 1. Feud. 1.* varios sensus recipere, nempe, quod existentibus masculis fœminæ ulterius, id est, ultra, sive præter masculos non admittantur, ita, ut illa non admissio præsupponat alium quidem excludentem, eo verò non amplius existente, cesset etiam hæc non admissio, sive exclusio. Imò ajunt in *d. §. 1.* tantum de illo casu mentionem fieri, quo juxta tenorem investituræ masculi quidem, & fœminæ Feudum habere possint, & masculus cum fœmina concurrat, non verò decidi, quid obtineat, si masculus absque hæredibus moriatur, utrum eo casu fœminæ non succedant. Ad II. argumentum ex natura *Feudorum* desumptum reponunt, in proposito casu non ad eam, sed potius ad mentem concedentis, & acquirentis attendendum esse, qui ex proposito tenore investituræ masculis deficientibus, fœminas vocasse censetur. Ad III. discrimen assignant inter statutum municipale, quod vigore illius, fœminis exclusis, tota hæreditas ad masculos pleno jure spectet, & proprium ipsius patrimonium esse incipiat: in præsentem verò casu fœminam expresso investituræ pacto ad Feudum vocatam esse, consequenter non omnino exclusam. Etsi enim potior causa sit masculorum, non tamen sequitur, per hoc omne jus fœminarum extinctum esse, cum in Feudis quotidianum sit, ut pluribus ad Feudum vocatis, unus quidem obtineat, cæterorum verò jus in casum mortis illius nihilominus adhuc inte-

grum permaneat. *arg. Tit. 11. & Tit. 18. Feud. 2.* Sic etiam in successione ab intestato proximior quidem excludit remotiorem, sed non ulterius, sive diutius, quam pro vita sua, eo vero sine hærede decedente, succedit iterum, qui prius fuerat remotior.

25 Si meam jam jubear edicere sententiam, cenfeo argumenta negantium in puncto juris veriora, affirmantium vero æquiora. Æquitatis hujus aliquaduntaxat motiva afferro I. quod sententia affirmans nec filiis masculis præjudicet, nec spem fœminarum penitus inanem reddat, de benignitate domini melius mereatur, voluntati primi acquirentis sit conformior, imò rationi, & juribus, præsertim cum per investituram semel à regulari natura Feudorum recessum sit. II. Licet alias in Feudis favorabilior conditio sit masculorum, quam fœminarum, cessat tamen hic favor in præsentem, propter expressam vocationem, & æqualem investituram masculi, & fœminæ, & sufficit, quod propter majorem aliàs favorem masculi, eo existente, fœmina non admittatur, non verò, quod perpetuò excludi debeat, aliud enim est, *non admitti*, & aliud *excludi*, *exclusio* omnem spem adimit, *non admissio* ad tempus suspendit, quamdiu nimirum impedimentum, propter quod non admittitur, durat. III. Non modo acquirentis, sed etiam concedentis eam voluntatem fuisse verius est, qui scilicet jus suum per talem investituram remittere voluisse censendus est, quod habuisset, si primus acquirens sine prole mascula decessisset, ut scilicet illa non existente Feudum non ad se, sed ad filiam saltem, si extet, devolvatur idque propter merita

masculi, quæ considerasse censetur, hæc verò ratio æquè militat, sive masculi semel extiterint, sive nunquam, neque enim ideò, quod masculus semel extitit, filia desit esse filia, nec favor adeò restrictus erga vasallum censendus est, ut filias tantum tunc admittere voluerit, si filius non extet, sed etiam iis existentibus propter patris merita filiabus quoque gratificari voluisse præsumendum est. Et hanc sententiam Carpozovius *loc. cit.* tam certam, saltem in praxi, esse dicit, ut qui hodie relicto tritico glandibus vesci malit, vix inter prudentes locum suum tueri possit, & si præstare adhuc veritati reluctari pergat, potius commiseratione, quam acriori castigatione dignus videatur Clariss. P. Placidus Böckhn *in Comment. ad h. t. n. 49.* has invicem pugnantes sententias ope distinctionis subtiliter conciliat, quem consule, & si placet (placebit autem) sequere.

Facilioris resolutionis altera est quaestio, qua quaeritur, an fœmina, quæ nullis extantibus masculis Feudum semel adeptæ est, si proles mascula postea superveniat, per hanc iterum repellatur, & Feudum cedere cogatur, v. g. filia ultimi possessoris non extantibus masculis succedit in Feudum, postea ex sorore defuncti nascitur proles mascula, an hæc filiam defuncti iterum excludet? Videtur, quod sic, quasi fœmina tantum sub conditione, & in defectum masculorum admissa sit, & res ad eum statum ex postfacto devenerit, in quo fœmina Feudi capax non est. Verum huic opinioni deferendum non est, quia, quod semel nostrum factum est, sine facto nostro auferri non potest. *l. 7. C. ad Scutum Trebell.* Neque verum est,

est, quod conditionatè tantum jus in hoc casu foeminae quaesitum fuerit, quia jure Feudali *d. Tit. 17. Feud. 2.* tantum prohibetur foemina acquirere Feudum existente masculo, non autem acquisitum eo non existente postea retinere, & casus postea eveniens jus quaesitum

evertere non potest, licet impedivisset, si prius evenisset, sicut impedimenta quaedam matrimonii illud non dissolvunt, si contracto jam matrimonio supervenerint, licet impedivissent, si praecessissent. *Zafius part. 7. n. 53. Hauldus Tract. 9. cap. 5. n. 790.*

§. II.

Quinam Feudum constituere, vel accipere possint?

SUMMARI A.

27. Circa Feudum constituentes ponitur regula. 28. 29. 30. An infantes, prodigi, furiosi, minores, filii familias, muti, & surdi Feudum constituere valeant, per distinctas resolutiones exponitur. 31. Etiam plebeji, & rustici res suas in Feudum dare possunt. 32. 33. Duæ oppositiones solvuntur. 34. Etiam foemina Feudum constituere possunt. 35. Imperator de bonis imperii cum consensu Electorum. 36. S. Pontifex, nisi per speciales conventiones impediatur, omnes res Ecclesie in Feudum dare potest, similiter alii Pralati res ab antiquo in Feudum dari solitas, de novo verò non aliter, nisi accedente justa causa, & adhibitis praescriptis solemnitatibus, 37. quod nec in bonis à Laico Ecclesie oblati procedit. 38. Capitulum Sede vacante Feudum ad Episcopum privativè spectans aliis concedere nequit. 39. Feuda accipere possunt omnes, qui non prohibentur. 40. 41. An Clerici, & Religiosi Feuda acquirere possint, discutitur. 42. Monasterium bonorum capax succedit in Feudo sui Religiosi. 43. Non etiam, si bonorum stabilium sit incapax.

27 **D**E prioribus hæc est regula generalis, quod, quicumque rerum immobilium dominium habent, earumque liberam administrationem, Feudum dare, & constituere possint, & qui alterutro destituuntur, hoc est, vel dominio, vel libera administratione, illi Feudorum constituendorum incapaces habeantur, textus expressus in *Tit. 3. Feud. 2.* *Hunnus Tract. Feud. cap. 7. n. 1.* Sed quia nulla regula tam firma est, quin nonnunquam fatiscat, idcirco particulatim inquirendum est, in quibus casibus vis regulæ obtineat, & in quibus deficiat.

Quæres I. An infantes, furiosi, 28 prodigi, pupilli, minores, filii familias, surdi, & muti Feudum constituere possint? Resp. I. quoad infantes, furiosos, & prodigos negativè, quia hujusmodi personæ vel consensu carent, aut si eum quidem præstare possint, is tamen à jure pro nullo habetur, unde hi infeudare non possunt, cum consentire nequeant. *Vultej. cap. 3. n. 4.*

Resp. II. Minores 25. annis, accedente quoque curatoris consensu Feudum de novo constituere non posse, nisi accedat decretum Magistratus, ex regula generali, quod aliter ipsis aliena-